

Nr 31.

Ankom till riksdagens kansli den 13 april 1945 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 420) angående begränsning av dyrtidstillägg å lön och pension, dels ock en i ämnet väckt motion.

Genom en den 23 februari 1945 dagtecknad proposition, nr 90, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

L a g

om fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 420) angående begränsning av dyrtidstillägg å lön och pension.

Härigenom förordnas, att lagen den 30 juni 1943 angående begränsning av dyrtidstillägg å lön och pension, vilken jämlikt lag den 31 mars 1944 (nr 151) gäller till och med den 30 juni 1945, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1946.

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehaft en i anledning av densamma inom andra kammaren av herr *Persson* i Stockholm *m. fl.* väckt motion, nr 482. I motionen yrkas, att propositionen måtte avslås. Beträffande motiveringen för yrkandet får utskottet hänvisa till motionen.

Såsom ett led i den allmänna ekonomiska politiken med syfte att förhindra en prisutveckling av inflatorisk karaktär genomfördes vid 1943 års riksdag (proposition nr 320; andra lagutskottets utlåtande nr 63) en lagstiftning angående begränsning av dyrtidstillägg å lön och pension. Bestämmelserna i ämnet innefattas i en den 30 juni 1943 (nr 420) utfärdad lag, vilken ursprungligen gällde till och med den 30 juni 1944 men därefter genom lag den 31 mars 1944 (nr 151) erhållit fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1945. Förstnämnda lag är av i huvudsak följande innehåll.

I 1 § första stycket föreskrives, att Konungen vid krig eller krigsfara, var riket befinner sig, eller eljest under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden äger, när riksdagen ej är samlad, förordna, att vad i 2—5 §§ stadgas skall äga tillämpning; dock må förordnande, som nu sagts, ej meddelas med mindre Konungen låtit riksdagskallelse utgå eller riksdagen ändock skall sammanträda inom trettio dagar. Enligt 1 § andra stycket äger Konungen, där under tid, då riksdagen är samlad, sådana förhållanden prövas vara för handen, som i första stycket sägs, med riksdagens samtycke meddela förordnande, som där avses. I 2 § stadgas, att där för viss grupp av arbetstagare eller pensionstagare dyrtidstillägg å lön eller pension utgår eller enligt reglemente eller eljest skall utgå efter väsentligt förmånligare grunder än de, som i allmänhet gälla för arbetstagare inom riket, statens lönekontrollnämnd må meddela förbud mot att dyrtidstillägget för nämnda grupp utan nämndens tillstånd höjes utöver det tillägg, som utgick vid tiden för förbudets meddelande. Vidare stadgas i 3 §, att om arbetsgivare träffat överenskommelse med flertalet av en grupp arbetstagare eller pensionstagare om nedsättning eller begränsning av eljest utgående dyrtidstillägg, lönekontrollnämnden må föreskriva, att dyrtidstillägget skall utgå enligt de i överenskommelsen angivna grunderna jämväl såvitt angår sådan arbetstagare eller pensionstagare inom gruppen, som icke biträtt överenskommelsen. Enligt 4 § skall med dyrtidstillägg å lön eller pension likställas varje annat tillägg, som måste antagas avse att anpassa lönen eller pensionen efter ökningen i de allmänna levnadskostnaderna, ändå att tillägget givits annan beteckning. Enligt 5 § är arbetsgivare skyldig att på anfordran lämna vissa uppgifter till lönekontrollnämnden ävensom förete handelsböcker och affärshandlingar för nämnden. Över lönekontrollnämndens beslut må, enligt 12 §, klagan föras hos Kungl. Maj:t.

Genom kungörelse den 30 juni 1943 (nr 421) har Kungl. Maj:t, efter inhämtande av riksdagens samtycke, förordnat, att vad i 2—5 §§ förenämnda lag stadgas skall äga tillämpning från och med den 1 juli 1943 tills vidare. Förordnandet är alltjämt gällande.

Slutligen må omnämnas, att Kungl. Maj:t den 30 juni 1943 (nr 623) fastställt instruktion för statens lönekontrollnämnd.

Föredragande departementschefen, statsrådet Wigforss, har i propositionen anfört följande:

»Under år 1944 har lönekontrollnämnden icke meddelat något beslut jämligt ifrågavarande lag. Emellertid torde de skäl, som föranledde denna lagstiftning, alltjämt föreligga. Med hänsyn härtill och då någon omarbetning av 1943 års lag icke från något håll påkallats, tillstyrker jag, att nämnda lag erhåller fortsatt giltighet för tiden till och med den 30 juni 1946.»

Lagrådet har lämnat förslaget utan erinran.

Utskottet.

Lagen om begränsning av dyrtidstillägg å lön och pension är avsedd som ett medel för vidmakthållande av det hösten 1942 genomförda allmänna

prisstoppet. Den har icke varit ämnad att skapa ett allmänt lönestopp och än mindre att åstadkomma en allmän nedsättning av redan utgående dyrtidstillägg. Det förutsattes sålunda redan vid lagens tillkomst, att den icke skulle utesluta inkomstförbättringar för grupper med förhållandevis låg lönenivå. Sådana justeringar ha också kommit till stånd i viss utsträckning. Efter lagens tillkomst ha jämväl lönestegringar av annan natur ägt rum.

Enligt utskottets mening får prisstoppet ej sättas i fara genom helt okontrollerade lönerörelser. Utskottet anser därför, att statsmakterna icke för närvarande böra avhända sig det kontrollmedel som lagen erbjuder. Emellertid bör lagen i enlighet med sitt syfte ej tillämpas till förhindrande av lönehöjningar, som kunna genomföras utan att förutsättningarna för prisstoppet rubbas.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte, med avslag å motionen II: 482, bifalla förevarande proposition.

Stockholm den 13 april 1945.

På andra lagutskottets vägnar.

ÅKE HOLMBÄCK.

Vid ärendets behandling hava närvarit

från första kammaren: herrar *Holmbäck*, *Wistrand**, *Forslund*, *Olof Carlsson**, *Hage*, *Hallagård**, *Hagman** och *Uhlén**;

från andra kammaren: fröken *Andersson**, herrar *Pettersson* i Hällbacken, *Ryberg*, *Nilson* i Eskilstuna, *Larsson* i Östersund, *Andersson* i Eskilstuna, *Lundberg* i Uppsala och *Andersson* i Alfredshem*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Hage* och *Uhlén*.